

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

ניתן ביום 10 אוגוסט 2021

המערערים

1. עיסא עבוד קוואס
2. נורמה גמיל קוואס
3. ראמי עיסא קוואס

-

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

**לפני: השופטת סיגל דוידוב מוטולה, השופט רועי פוליאק, השופט מיכאל שפיצר
נציג ציבור (עובדים) מר אמיר ירון, נציגת ציבור (מעסיקים) גב' נעמי זנדהאוז**

**בשם המערערים - עו"ד קייס נאסר
בשם המשיב - עו"ד רויטל חן**

פסק דין

השופט רועי פוליאק

ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי ירושלים (השופט דניאל גולדברג ונציגי הציבור מר רמי אלקנה ומר אליעזר קלאי; ב"ל 14-11-47074), בו נדחתה תביעת המערערים לביטול החלטת המוסד לשלול את תושבותם בגין התקופה שהחל מיום 1.10.2001 ועד ליום 30.4.2013.

רקע

ההחלטה על שלילת התושבות

1. המערער 1 (להלן – המערער) נשוי למערערת 2 (להלן – המערערת) ולהם ארבעה ילדים, עמם נמנה המערער 3 (להלן – הבן), יליד שנת 1987. המערערת חיה עד לנישואיה בירושלים המזרחית והיא מחזיקה בתעודת זהות ישראלית. למערער הוענקה אזרחות ישראלית לאחר נישואיו למערערת, אך זו נשללה ממנו בשנת 2001.
2. בתאריכים 14.2.2013 ו- 24.11.2013 שלח המשיב (להלן גם – המוסד) לכל אחד מהמערערים מכתב, בנוסח אחיד, שכותרתו "קביעת תושבות על פי חוק הביטוח הלאומי" (להלן – המכתבים). במכתבים למערער ולמערערת (להלן ביחד – ההורים) נכתב כי לפי המידע המצוי בידי המוסד הם הפסיקו לכאורה להיות תושבי ישראל

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

בתקופה שמיום 1.10.2001 ועד ליום 30.4.2013. במכתב לבן נכתב כי הוא הפסיק לכאורה להיות תושב מיום 11.8.2006 ועד ליום 30.4.2013 (למען הדיוק נציין, כי עצם ההכרה המחודשת בתושבות ההורים והבן ועיתויה צוינו רק במכתבים מחודש נובמבר). הפסקת התושבות נומקה בכל אחד מהמכתבים בעובדה לפיה "אינך מתגורר בתחום מדינת ישראל בתקופה זו". במכתבים צוין כי המערערים רשאים לערער על הקביעה בתוך 45 ימים ממועד קבלת המכתבים ולהמציא הוכחות לעניין תושבותם, שאם לא כן יקבל האמור במכתבים תוקף של החלטה סופית (להלן – **ההחלטה**). בשל שלילת התושבות נוצר למערערים חוב למוסד בגין תשלומי קצבאות ילדים בסך 32,899 ש"ח.

ההליך ופסק הדין בבית הדין האזורי

ההליך בבית הדין האזורי

3. ההשגות שהגישו המערערים על ההחלטה נדחו. משכך עתרו המערערים לבית הדין האזורי בתביעה לביטול ההחלטה. לטענת המערערים הם תושבי ישראל שמרכז חייהם בירושלים והם מתגוררים בשתי דירות בשכונות שונות בעיר. הדירה האחת היא ברחוב האפרסמון בשכונת גילה והדירה הנוספת ברחוב חברון בשכונת ג'רון אלחומוס, באזור המצוי מעבר לגדר ההפרדה אך בתחום המוניציפלי של ירושלים. לטענתם הם נעים בין הדירות בהתאם לצרכי המשפחה, צרכי עבודתו של המערער כסוכן מוצרי חשמל בכל הארץ והשפעת המצב הביטחוני. כן נטען כי הבן לומד לימודים גבוהים בגרמניה בתחום ההנדסה אך חוזר לארץ בכל חופשת לימודים ולכל אירועי המשפחה ושומר על זיקתו לארץ. עוד טענו המערערים בין היתר לאי מתן זכות טיעון טרם קבלת ההחלטה ולביסוסה על תשתית עובדתית לקויה באופן קיצוני.

4. המוסד טען ב"כתב הגנה ובקשה לסילוק על הסף" שהגיש, כי יש לדחות את התביעה מחמת התיישנות נוכח עיתוי הגשת התביעה. לגופם של דברים נטען כי המערער התגורר כרווק לפני נישואיו בבית לחם והמשיך להתגורר בבית לחם עם המערערת לאחר נישואיהם ב"נכס הפרטי" אשר עובדת הבעלות עליו הוסתרה בכתב התביעה. עוד טען המוסד כי "הנכס השכור בג'רון אלחומוס אינו משמש למגורי התובעים והם מעולם לא התגוררו בו, כך גם הדירה בשכונת גילה". המוסד הוסיף והבהיר כי מועד שלילת התושבות של ההורים נקבע למועד שלילת אזרחותו של המערער וכי המוסד הכיר בתושבות החוזרת של ההורים לאחר שמצא כי "לאחר שלילת התושבות, חזרו

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

התובעים להתגורר בתחום". תושבות הבן נשללה אוטומטית בחודש ינואר 2012 לאחר שהות בחו"ל של למעלה מחמש שנים, אך לבקשתו חודשה עם חידוש תושבותם של הוריו.

5. בהליך נשמעה עדותם של המערער ושל הבן, אשר נחקרו על תצהירי עדות ראשית שהגישו. מטעם המוסד נשמע בעדות ראשית ובחקירה נגדית מר ניזאר עבדל רחמן, חוקר ב"מורן חקירות", אשר ביצע חקירה מטעם המוסד שממצאיה סוכמו בדו"ח חקירה מיום 21.1.2013 עליו נסמך המוסד בהחלטה על שלילת התושבות (להלן – **החוקר ו – דו"ח החקירה**) וכן הוצגו בהסכמה על ידי חוקר נוסף תמונות שצולמו בדירה בגילה. יצוין, כי חקירתו של המערער הופסקה וחודשה בתאריך מאוחר יותר, לאחר שבמהלכה הוצגו לו תמלילים מהקלטות שלא גולו למערערים חרף הצהרת המוסד כי מלוא החומר הומצא לידיהם. בהמשך נקטעה אף חקירת החוקר, לאחר שהסתבר כי תמונות שצולמו מחוץ לבית בבית לחם שנמצאו בידיו והועברו על ידו לפי עדותו למוסד, לא צורפו לתצהיר גילוי המסמכים ולטענת באי כוח המוסד לא היו בתיק המוסד תמונות שצולמו בצילומי חוץ.

פסק דינו של בית הדין האזורי

6. בית הדין האזורי דחה את טענת ההתיישנות שהעלה המוסד. בנסיבות בהן המוסד לא חזר והעלה את הטענה בפנינו, איננו נדרשים לנימוקי הדחיה. בעניין התביעה לגופה קבע בית הדין כי עלה בידי המוסד להרים את הנטל לקביעה לפיה החל מאוקטובר 2001, "לפחות", מרכז חייהם של שני המערערים היה בבית לחם, וכי החל מיום 11.8.2006 מרכז החיים של הבן לא היה בישראל. בית הדין קבע כי המערערים לא הציגו גרסה ברורה וקוהרנטית אל מול טענותיו המגובות בראיות של המוסד אף כי המידע והאסמכתאות בעניין מרכז חייהם מצוי בידם. כך למשל, חרף הבטחת המערער לחוקר כי יעביר לידיו את חוזי השכירות והרכישה של הנכסים בגילה ובג'רון אלחומוס הוא לא עשה כן ולא הציגם אף בפני בית הדין, מבלי שניתן לכך כל הסבר, והתנהלות זו פגעה במהימנות גרסתו. כן נקבע כי ממצאי החקירות מצביעים על כך שהמערערים לא התגוררו בג'רון אלחומוס קודם לשנת 2013, וכי נתוני צריכת החשמל בדירה בגילה משנת 2006 ועד לשנת 2012 אינם תומכים במסקנה שמשפחת המערערים התגוררה בה. בית הדין הוסיף וקבע כי הראיות שהוצגו על ידי המערערים בדבר קשריו העסקיים של המערער עם חברות ישראליות וכן תשלום חשבונות שונים על השימוש בדירות ואחזקת כרטיסי אשראי ורישיונות נהיגה ישראלים אינם

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

מבססים זיקה לישראל, וכן כי טענת המערער כי הוא גר בשני נכסים שונים אינה סבירה וקשה להניח שמשפחה מקיימת שגרת חיים תוך מעבר תכוף מדירה לדירה.

7. מנגד, טענת המוסד כי מרכז חייהם של המערערים היה בבית לחם נתמכה בראיות משמעותיות. בין היתר, בהודאת המערער בפני החוקר, בטרם הזדהה בפניה, כי היא מתגוררת בנכס בבית לחם, וכן בהודאת המערער בשיחתו עם החוקר כי ספרי הלימוד והמחשב של הבן הקטין נמצאים בבית המשפחה בבית לחם. כן נקבע כי טענת המערער בתצהירו לפיה הנכס בבית לחם שייך להוריו נסתרה בהליך וכי שני המערערים הודו בשיחותיהם עם החוקר הפרטי כי הנכס המשפחתי בבית לחם כולל דירה שיוחדה למערער לאחר מות אבי המערער. בית הדין הוסיף וקבע כי המערער הודה כי הוא שותף להפעלת העסק המשפחתי של חנות מוצרי חשמל גדולה בבית לחם ואף התייחס אליה בהודעתו לחוקר משנת 1995 כאל "חנות 'שלו'".

8. בית הדין התייחס בפסק הדין לביקורת הנוקבת שהועלתה על ידי המערערים כנגד התנהלותו של החוקר וקבע כי בדו"ח החקירה התגלו אי דיוקים וכי חלק מממצאי החקירה של המוסד אכן הועברו אל המערערים באיחור. אף על פי כן קבע בית הדין כי אינו מקבל את הטענה שהחוקר פעל במגמתיות או בחוסר תום לב, וקבע כי הכרעתו מתבססת על כלל הראיות שהוצגו בפניו, אשר זכו על ידו למשקל שונה בהתאם למידת מהימנותן. כך למשל ניתן משקל נמוך יותר לדברים שכתב החוקר בדו"ח לגבי שיחותיו עם אנשים מסביבתם של המערערים ("החקירות העקיפות"), ומשקל גבוה יותר לתמונות או חקירות מוקלטות. בית הדין קבע כי יש ליתן משקל ראייתי משמעותי לעובדה כי המערערת בחרה שלא להעיד בפני בית הדין ולהיחקר על דברים שנאמרו על ידה לחוקר הפרטי, ולכך שלא הגישה תצהיר המתייחס בין היתר, לסירובה לאפשר לחוקר להיכנס לבית בבית לחם כשנכחה במקום.

9. לעניין הבן פסק בית הדין כי החל משנת 2006 הוא נמצא בגרמניה ברוב ימות השנה, למעט ביקורים קצרים בישראל מספר פעמים בשנה. טענותיו של הבן לעניין לימודיו לא נתמכו בכל אישור של מוסד חינוכי כזה או אחר, וממילא הטענה שמסלול הכשרה ולימודים במקצוע ההנדסה אורך למעלה מעשר שנים אינה סבירה. בהתאם לכך נפסק כי המוסד קבע כדין כי לאחר יציאת הבן מישראל בשנת 2006 הוא העתיק את מרכז חייו מישראל.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

טענות הצדדים בערעור

טענות המערערים

10. המערערים טוענים כי בית הדין שגה שעה שהצדיק את שלילת תושבותם למשך שנים רבות על סמך שתי תצפיות בלבד, בתאריכים 16 ו-17 לינואר 2013, מבלי שעלה בידי המוסד להוכיח בראיות את טענתו כי בין השנים 2001 ל-2013 לא התגוררו המערערים בישראל. בכך הפך בית הדין את נטל ההוכחה שנקבע בהלכה הפסוקה, על פיו המוסד הוא הנושא בנטל כאשר הוא מבקש לשלול תושבות. חלף זאת "נטפלי" בית הדין למערערים וחיפש חורים בגרסתם. כן נטען כי המוסד לא היה עקבי בטענותיו, כאשר בהחלטת המוסד מחודש פברואר 2013 נקבע שהמערערים אינם תושבי ישראל החל משנת 2001 ואילך ובהחלטה אחרת שנשלחה אליהם בחודש נובמבר 2013 נקבע כי המערערים לא היו תושבי ישראל החל משנת 2001 עד ליום 30.4.2013, שעה שמסיכומי המוסד משתמע כאילו המערער לא היה תושב ישראל מעולם.

11. לטענת המערערים הראייה העיקרית עליה התבסס המוסד בשלילת תושבותם היא דו"ח החקירה, אשר נערך בצורה מסולפת וחסרה. בית הדין שגה כאשר התעלם מהסתירות החמורות הקיימות בדו"ח ושעלו בחקירתו הנגדית של החוקר. כך למשל, בדו"ח הוצגה דירת המערערים בג'רון אלחומוס כדירה נטושה, והוסתרה העובדה כי במקום קיימות שתי דירות נפרדות, כאשר השנייה מאוכלסת ובה מתגוררים המערערים. אף בית הדין האזורי קבע כי החוקר היה מודע לקיומם של שני מבנים בג'רון אלחומוס והזכיר רק אחד מהם בדו"ח, אך לא נתן לכך את המשמעות המתבקשת. כמו כן החוקר ציין בדו"ח החקירה כי המערער סירב להכניסו לנכס בבית לחם, על אף שהמערער הפציר בחוקר לבקר בנכס, כפי שניתן ללמוד מתמליל שיחתם המוקלטת, וסירובו הראשוני של המערער נבע מרצונו שלא להלחיץ את אמו מכניסת אנשים זרים לדירתה. גם טענת החוקר בדוח כי המערער טען שהדירה בג'רון אלחומוס בשיפוצים ולא מאוכלסת נסתרת בתמלילי השיחות, מהן עולה כי המערער טען בפני החוקר, יותר מפעם אחת, שהבית בג'רון אלחומוס מאוכלס.

12. המערערים מוסיפים וטוענים כי בית הדין האזורי לא נתן את המשקל הראוי לכך שראיות המוסד נחשפו בפני המערערים בשלב מתקדם מאד של ההליך, הגם שאישר עובדה זו, והדבר יצר עיוות דין חמור מאד כלפיהם ופגע בזכויותיהם הדיוניות. כתוצאה מכך נוצר בפני בית הדין רושם שגוי כי קיימת חוסר עקביות בגרסתם של

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

המערערים, שעה שהתנהלות המשיב בחשיפת החומרים שבידיו הייתה מלכתחילה לא תקינה. כן שגה בית הדין בקובעו כי הבן לא תמך את טענתו לעניין לימודיו בגרמניה בכל אישור ממוסד חינוכי, שעה שאישורים כאמור צורפו לתצהירו ולא ברור מדוע בית הדין התעלם מהם. עוד שגה בית הדין, בין היתר, כאשר העניק משקל ראייתי רב לכך שהמערערת לא העידה, מקום שאין בכך לחזק ראיות שאין ממילא בידי המוסד. מנגד לא נתן בית הדין משקל ראוי לראיות שהוצגו על ידי המערערים, שהמוסד לא חלק עליהן, ובכלל זאת העובדה כי הם משלמים לעיריית ירושלים תשלומי ארנונה, חשמל, מים טלפון וגז מזה שנים רבות; היות המערערים חברים בקופת חולים לאומית ומקבלים את השירותים הרפואיים שלהם בירושלים; נסיעותיו של המערער כמעט מדי יום לרחבי הארץ במסגרת עבודתו כסוכן של חברות חשמל ישראליות; לימודיהם של בני המערערים בבתי ספר בירושלים ושל חלקם באוניברסיטה העברית; קיומו של חשבון בנק פעיל למערערים בירושלים שנפתח עוד בשנות השמונים. עוד נטען כי לא ניתן לסמוך על דו"חות החשמל שהגיש המשיב משום שהמשפחה מחלקת את זמנה בין שתי הדירות לפי הצורך, וכי קביעת בית הדין לפיה קשה לדמיין אדם שמנהל את שגרת חייו בין שני בתים, אינה לוקחת בחשבון את מציאות החיים הייחודית של המערערים התלויה במצב הביטחוני.

טענות המוסד

13. לטענת המוסד מדובר בערעור עובדתי ועל כן בהתאם להלכה הפסוקה ובהיעדר נסיבות חריגות אין הצדקה כי ערכאת הערעור תתערב בקביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית. פסק דינו של בית הדין האזורי הוא מפורט ומנומק ועליו להתאשר מטעמיו. בניגוד לנטען, המוסד הציג מגוון של ראיות עצמאיות ומבוססות המתארכות לשנים 1995, 2012 ו-2013, אשר דו"ח החוקר משנת 2013 הוא רק אחת מהן, המצביעות על כך שהמערערים התגוררו בבית לחם מחוץ לתחום. כך למשל, נתוני צריכת חשמל בדירה בגילה שאינם מתאימים למשפחה בת 4 נפשות; צילומים של הדירה בגילה מהם עולה כי הדירה קטנה ובעלת ריהוט דל שאינו תואם את מצבם הכלכלי הטוב של המערערים, וכי אין בה ציוד לימודי של הילדים; הודאתה האותנטית של המערערת בפני החוקר, טרם נחשף בפניה, כי המערערים גרים בבית לחם; והודאת המערער כי המחשב וספרי הלימוד של הילדים מצויים בבית לחם.

14. המוסד הוסיף וטען כי טענותיהם של המערערים לגבי הכשלים שהתקיימו בדו"ח החקירה (כגון הערותיו של החוקר בדו"ח ו"החקירות העקיפות") והמחדל הנטען

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

בהעברת חומרי החקירה לידי המערערים, נלקחו בחשבון על ידי בית הדין אשר נתן הכרעתו תוך התייחסות מדודה ומפורשת לסוג הראיות שניצבו בפניו ולמשקלן, ואשר קבע שאינו מתרשם שהתנהלות המוסד נבעה מחוסר תום לב או שלמערערים נגרם מכך עיוות דין. כך למשל, טענת המערערים לעניין שני הבתים הקיימים בג'רון אלחומוס, המבנה הנטוש והמבנה בו התגוררו המערערים, והטענה כי החוקר התבלבל ביניהם והעלים אחד מהם מדו"ח החקירה נדונה מפורשות על ידי בית הדין האזורי שקבע, לאחר דיון מפורט בכלל הראיות, כי המערערים לא התגוררו בג'רון אל חומוס. מנגד נקבע כי המוסד הרים את נטל ההוכחה לטענתו כי המערערים לא היו תושבי ישראל בשנים שבמחלוקת, וכי גרסאותיהם של שני המערערים בעניין מקום מגוריהם ולינתם, מקום לימודי ילדיהם ותפקידו ומעורבותו של המערער בעסק המשפחתי בבית לחם לא היו עקביות וכללו בתוכם סתירות המצביעות על חוסר מהימנות.

15. בעניינו של הבן טען המשיב כי המערערים צירפו תעודה המעידה על סיום תואר ראשון בלבד, ממנה לא ניתן להסיק על תקופת לימודיו של הבן, לא כל שכן כי תקופת שהייתו בחו"ל, משך 7 השנים שבמחלוקת, הייתה לצורכי לימודי התואר הראשון. ראיות אחרות המצביעות על אופן מימון הלימודים, מקורות הפרנסה של הבן בגרמניה ועל מגוריו, שהיה בהן להצביע על הזיקות שיצר במהלך שהותו בגרמניה במשך 14 שנים, לא הוגשו לבית הדין.

הערה – צירוף ראיות נוספות בערעור

16. בדיון המקדמי בערעור הותר למערערים להציג ראיות נוספות, בגדרו של הסדר פשרה מוצע לפיו יוחזר התיק לבחינה נוספת בבית הדין האזורי. מאחר שלא בידי הצדדים לגבש הסדר, לא עמדו ראיות אלה בפנינו בעת כתיבת פסק הדין.

דיון והכרעה

מיקוד המחלוקת

17. תושבי ישראל זכאים למגוון זכויות סוציאליות, ובכללן קצבאות ומענקים בהתאם לתנאים הקבועים בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן – החוק). "החוק אינו מגדיר מיהו תושב, אלא מיהו אינו תושב. נקודת המוצא היא כי תושבות נבחנת על פי מירב הזיקות ... למקום המגורים משקל מיוחד, משכך,

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

וככלל, מי שמתגורר מחוץ לישראל – לא יוכל להיות מוכר כתושב בה" (עב"ל (ארצי) 49811-05-19 תאמז – המוסד לביטוח לאומי. פסקה 18 (5.5.2020). להלן – עניין תאמז).

18. במוקד המחלוקת בין בעלי הדין עומדת מחלוקת עובדתית האמנם העתיקו ההורים את מגוריהם אל בית הורי המערער המצויים ליד קבר רחל בבית לחם. משאין חולק, לפי ההחלטה על שלילת התושבות וחזית המחלוקת בהליך, כי המערערים היו תושבי ישראל עד לשנת 2001 (והמערערת היא אף אזרחית ישראלית), נטל ההוכחה והשכנוע בסוגיית התושבות יקבע על פי המצב הקודם לתקופה שבמחלוקת:

"אם לפני התקופה הרלבנטית היה התובע תושב ישראל, הרי שחובת ההוכחה תוטל על כתפי המוסד להראות כי העתיק את מרכז חייו אל מחוץ לתחומי מדינת ישראל בתקופה הרלבנטית" (עב"ל (ארצי) 470/08 אינאס - המוסד לביטוח לאומי (18.8.2009)).

הנה כי כן, בנסיבות בהן הצדדים לא חלקו ש"בחינת 'מירב הזיקות' לירושלים אינה יכולה להקים את הזכות להיחשב כתושב ירושלים, מקום בו המגורים אינם בתחומי מדינת ישראל" (עב"ל (ארצי) 39020-11-13 עטאללה – המוסד לביטוח לאומי. פסקה 40 לחוות דעת הרוב מפי הנשיאה ו' וירט-ליבנה (25.6.2018). להלן – עניין עטאללה), השאלה העיקרית הניצבת לפתחנו היא האם עלה בידי המוסד להוכיח כי ההורים העתיקו את מגוריהם אל מחוץ לישראל בשנת 2001 או בשלב כלשהו לאחר מכן. אם התשובה לשאלה חיובית, כפי שסבר בית הדין האזורי בפסק דינו המפורט, כי אז בדין נשללה התושבות של ההורים ומשכך אף של בנם שנסמך על שולחנם אותה עת. לעומת זאת, אם נגיע לכלל מסקנה לפיה לא הוכח כי ההורים אכן העתיקו מגוריהם מחוץ לישראל, כי אז יהיה עלינו לבחון את השאלה האם יש לראות בבן השוהה בגרמניה כמי שהעתיק את מקום מגוריו מחוץ לישראל כעמדת המוסד או כמי ששוהה מחוץ לישראל שהיה זמנית, שאין עמה העתקת הזיקה לישראל ומגוריו בה, כעמדת הבן.

ההיבט העובדתי שאינו שנוי במחלוקת – משפחת המערערים ונכסיה

19. בית הדין האזורי התקשה ליתן אמון בגרסתו של המערער לפיה התגורר בנקודת זמן אחת ביותר מדירה אחת:

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

"מכל האמור עולה שהתובע מסר גרסאות שונות באשר למועד שהחל ממנו התגורר, לגרסתו, גם בג'ורון אל חומוס. טענתו כי גר בשני הנכסים בהתאם למצב הבטחוני ולצרכי עבודתו, אינה מסתברת וקשה להלום שמשפחה מקיימת שגרת חיים תוך מעבר תכוף מדירה לדירה, וממילא התובע טען פעם אחת לפני ניזאר שהוא ישן "כל לילה" בגילה ובהמשך טען שהוא ישן 3-4 לילות בג'ורון אל חומוס, באופן שמקשה על אימוץ גרסתו. בית הדין ער להסבר של התובע ושל ראמי בעדותם לעניין הצורך לגור בקרבת הורי התובע בתוך התחום בתקופת האינתיפאדה השנייה, אך הסבר זה אינו מקובל על בית הדין לאור הודאות התובע כי כלל לא התגורר בג'ורון אל חומוס לפני פגישתו עם ניזאר ביום 19.1.13."

20. בטרם נבחן את גרסת המערער, אשר הוסקה בין היתר מדו"ח החקירה ומתמלילי שיחות שהוקלטו, מצאנו לנכון לבחון את העובדות הרלוונטיות לקביעה דלעיל שהתבהרו בהליך שהתנהל בבית הדין האזורי.

21. משפחת המערערים, הנמנית עם העדה היוונית אורתודוקסית, היא משפחה אמידה. למשפחה עסק גדול לשיווק ולהפצת מוצרי חשמל של יבואנים מורשים במזרח ירושלים ובבית לחם המפעיל בין היתר חנות בבית לחם. המערער, יליד 1953, שותף לניהול העסק, אשר הבעלות עליו היא משפחתית, ומזה עשרות בשנים מופקד על שיווק מוצריו. למערער ולבנו הבכור, עבוד, עסק נוסף שמרכזו בתל אביב להפצת מוצרי חשמל. טרם נישואיו בשנת 1982 למערער, אזרחית ישראלית תושבת מזרח ירושלים, ובשנים הראשונות לאחריהן, התגורר המערער בבית ההורים בבית לחם, אך עם קבלת תעודת זהות ישראלית בשנת 1987 העתיק את מגוריו למזרח ירושלים ולסביבתה. למערערים ארבעה ילדים, ילידי 1982, 1985, 1987 (הבן) ו- 1995. שני הילדים הגדולים הם לעדות המערער שלא נסתרה בוגרי האוניברסיטה העברית.

22. בפסק הדין נזכרים ארבעה מבנים המצויים בשלושה אתרים:

בית הורי המערער שבשכונת קבר רחל (אלקובה) בבית לחם - הבית הוא בית מרווח בן ארבע קומות. בבית התגוררה בתקופה בה נערכה החקירה אמו חולת הסרטן של המערער (שנפטרה במהלך ההליך) וקודם לכן התגורר בו גם אביו שנפטר בשנת 2007. בעת החקירה נצפו רעיית המערער ובן הזקונים אמיר יליד 1995 בבית. לטענת המוסד התגוררו המערערים בבית הורי המערער, שאינו נמצא בשטחה של מדינת ישראל, החל משנת 2001 ועד לחודש אפריל 2013.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

דירה בגילה – דירה בשטח של 68 מ"ר בקומה הראשונה ברחוב האפרסמון בשכונת גילה, אשר נרכשה על ידי המערער בשנת 2000. לפי דו"ח החקירה והצילומים שצורפו לו הדירה מרוהטת באופן מלא ויש בה מכשירי חשמל. בדירה ארונות עם ביגוד "אך מעט ביגוד של הילדים" ובמטבח מספר מוצרי מזון. צוין בדוח החקירה כי לא נמצאו ספרי לימוד, מחברות וכיוצא באלה, הגם שבן הזקונים למד בתקופה הרלוונטית בבית ספר תיכון. אמנם, בדו"ח החקירה נכתב כי ביציאה מהדירה "פגשנו בשכן בשם רן אשר מסר כי מכיר היטב את אבי התובע [לאורך כל הדו"ח מכונה הבן כ"תובע" – ר.פ.] וטען כי הוא לא גר במקום והדירה משמשת כמחסן למוצרי חשמל ולא למגורים!", אך אין כל משקל לדברים העומדים בסתירה לצילום הדירה המרוהטת שהוגשו על ידי המוסד לתיק בית הדין, בנסיבות בהן לא ברור מי הוא אותו רן, לא הוצגה תרשומת שנערכה אגב השיחה עם רן, שהקלטתה, כנטען על ידי החוקר בעדותו, לא אותרה (להבדיל ממקרים אחרים בהם הוקלטו שכנים והוצגו תמלילים שמשקלם נמוך ביותר אם בכלל) ולא נעשה מאמץ כלשהו לבסס את הטענה העומדת בניגוד גמור לכל יתר הראיות לעניין הדירה עצמה ולעניין היקף עסקיו של המערער. יצוין, כי לתצהיר המערער צורף מסמך חתום על ידי דיירים בבניין, הכולל שמות ומספרי תעודות זהות, לפיו המערער ובני משפחתו מתגוררים דרך קבע בדירה מזה שנים רבות, ואף למסמך זה לא ניתן משקל על ידנו כפי שלא ניתן משקל לפגישה הנטענת עם שכן בשם רן.

שני בתים בג'רון אלחומוס – בשנת 2003 לערך רכש המערער חלקת קרקע בשכונת ג'רון אלחומוס הצמודה לגדר הפרדה, אך מצויה בשטחה של מדינת ישראל. החלקה סמוכה מאד לבית הורי המערער בבית לחם (כ- 100 מטרים לפי עדות החוקר; כ- 500 מטרים לפי תצהיר המערער), אך בין שכונת ג'רון אלחומוס לבין בית לחם חוצץ מחסום ("מעבר 300"). בחלקה שני מבנים. המבנה האחד, בו לטענת המערער מתגוררת משפחתו לסירוגין עם המגורים בגילה, הוא לעדותו בגודל של 140 מ"ר "פלוס" ויש בו שתי קומות. המבנה הנוסף הוא מבנה נטוש. נקדים ונציין כי בדו"ח החוקר קיימת התעלמות מוחלטת מהבית שנטען כי הוא בית המגורים בג'רון אלחומוס, הגם שבית הדין האזורי ציין כי החוקר ידע על קיומו, וכי קיימת מחלוקת בין הצדדים אם אכן ההורים התגוררו בו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 19-07-13192

ערעור ההורים - העובדות שבמחלוקת

23. כלל הראיות שהציג המוסד על בסיסן נשללה תושבות המערערים החל משנת 2001 ועד לשנת 2013 מתייחסות לתקופה הסמוכה לקבלת ההחלטה. ראיות אלו נאספו במהלך ימים ספורים של חקירה (הודעה שנגבתה בתאריך 2.8.2012 וחקירה שנערכה בימים 16.1.2013, 17.1.2013 ו-19.1.2013) וסוכמו בדו"ח החקירה מיום 21.1.2013, בסמוך לקבלת ההחלטה על שלילת התושבות לתקופה של למעלה מ- 12 שנים ממועד קבלת ההחלטה והשבתה של התושבות בגין התקופה שראשיתה כ- 3 חודשים לאחר השלמת החקירה. בגדרה של החקירה ניתן משקל לעובדות שונות ובהן עובדת שהותה של המערערת בבית הורי המערער בבית לחם עם בנה הצעיר בזמן ביקור החוקר במקום; סירובה של המערערת להכניס את החוקר לבית; קיומו של חדר לבן הצעיר בבית הורי המערער בבית לחם בו מצוי המחשב וספרי הלימוד שלו; קיומן של זכויות למערער במבנה בבית לחם אותן ירש מאביו המנוח; תצלומים של נכסי המערער בישראל בשעות הערב, בשני מועדים סמוכים, המצביעים על היותם חשובים לחלוטין.

24. בהתייחס לראיות אלה קבע בית הדין האזורי כי "המידע שנאסף על ידו [על ידי המוסד – ר.פ.] בחקירותיו עשוי להיות נקודתי ונכון למקום ולזמן שבו המידע נאסף" וכי "ראיות אלו מהוות חלק מן המכלול הראייתי שגרסאות הצדדים צריכות להתיישב עמן". בית הדין קיבל בהקשר זה את עמדת המוסד לפיה "לנתבע אין יכולת 'ללוות' את כל מי שטוען למעמד של תושב ישראלי" ו"אי אפשר ללוות אותם חיים שלמים ולצלם בכל רגע נתון". לאחר שבחן את מכלול הראיות וטענות הצדדים פסק בית הדין - נוכח קביעותיו שצוטטו לעיל לפיהן המערער כלל לא התגורר בבית בג'רון אלחומוס וכי לא מסתבר כי המשפחה מקיימת שגרת חיים בשני בתים - כי "עלה בידי הנתבע להרים את הנטל להראות שמסתברת יותר גרסתו לפיה לפחות החל מ-10/01, מרכז חייהם של התובעים 1-2 היה בנכס הפרטי בבית לחם".

25. הגם שערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים, מקום שמדובר בהסקת מסקנות שבהגיגיון מתוך חומר הראיות, וכאשר הדיון בפני הערכאה הדיונית סב, במידה רבה, על מסמכים וראיות חפציות אחרות, אין לערכאה הדיונית יתרון של ממש על פני ערכאת הערעור ומידת ההתערבות במסקנות המשפטיות שנגזרו מממצאים ומקביעות אלה שכיחה יותר (ע"א 7762/10 מינהל מקרקעי ישראל נ' עיזבון המנוח

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

עבדאללה עבד אלקאדר עבדאללה (27.8.2012); ע"א 3678/13 פרידמן חכשורי חברה להנדסה ולבניה בע"מ נ' מנהל מס ערך מוסף (16.09.2014)). נעיר, בהקשר זה, כי עדות החוקר שנשמעה כחמש שנים לאחר החקירה נסמכה במידה רבה על דו"ח החקירה שערך ועל ראיות נוספות ולא על זכרונו ("מה שרשום. אני לא זוכר הכל בעל פה"; "אני צריך לעבור על התמלול שלה בשביל לדעת"; "לא זוכר מלפני כמה שנים" וכיוצא באלה) וכי קיימות, כפי שנציג להלן, אי התאמות ואף סתירות מהותיות בין ממצאים שפורטו בדו"ח החקירה לבין ראיות מהן הוסקו הממצאים (קלטות ותמלילים). בנסיבות אלה נידרש להלן לבחינת הטענות העיקריות אשר עמדו בבסיס ההחלטה.

26. **הבית בג'רון אלחומוס** – בית הדין האזורי התרשם מקטע בתמליל השיחה המוקלטת עם החוקר לפיו מתבצעים שיפוצים בנכסים בג'רון אלחומוס, כי המערער כלל לא התגורר בבית לפני הפגישה עם החוקר. עמדתנו שונה.

הן בחקירת המערער והן בשיחתו המוקלטת עם החוקר הציג המערער את הבית בג'רון אלחומוס כמקום המגורים העיקרי של המערער. בשיחה המוקלטת ללא ידיעת המערער, בעת ביקורם המשותף בדירה בגילה, מסבירים המערער ורעייתו כי הם מעדיפים להחנות את רכביהם ליד ג'רון אלחומוס. החוקר מטיח במערער ואומר **"אתה לא גר שם"**. המערער עונה **"אני גר, מה דעתך שתלך איתי עכשיו לשם"** (עמ' 10 לתמליל) וכאשר שואל החוקר בתגובה האם **"אנחנו נלך לג'רון חומוס** [כך בתמליל – ר.פ] **ביחד"** הוא נענה **"בדיוק"** ולשאלה **"אתה תראה לי את הבתים שם"** משיב המערער **"בסדר"**. אף בהמשך השיחה מסביר המערער כי בבית **"יש רהיטים ויש הכול"** (עמ' 22) וכי שלוש עד ארבע פעמים בשבוע הוא מתגורר שם (עמ' 16). המערער אף הסביר כי רכש את הבית ב-2003 ואז **"היה מזבלה"**, אך הוא סידר הכול ומ-2006 הבית היה כשיר למגורים. החוקר שואל בתגובה **"אתה גרת שם?"** והוא נענה **"כמובן שאני גרתי שם"** (עמ' 15). תשובה דומה ניתנה בשיחה טלפונית שקדמה לפגישה בין החוקר לבין המערער לפיה הבית שופץ ב-2006 ו**"גרתי בו"**. נעיר, כי הסבר המערער לפיו הוא שיפץ באותו שלב את הבית הנטוש לצורך הכשרתו למגורי אחד הבנים לא נסתר. יתר על כן, המערער שילם ארנונה על הבית והוצגו חשבונות חשמל. ניסיונות המוסד להציגם בחקירתו הנגדית של המערער כנמוכים וככאלה שאינם משקפים שימוש מלא בבית לא עלו יפה, שכן לצד חיובים נמוכים שהוצגו למערער בפירוט שהוגש על ידי חברת החשמל המקומית הופיעו חיובים גבוהים.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

הסבר המערער לפיו נערכה ביקורת אחת למספר חודשים ובהתאם עודכנו החשבונות סביר ולא נעשה ניסיון לסתרו. יתר על כן, מחיר החשמל באזור בית לחם אינו בידיעה שיפוטית ולא הוצגה לבית הדין על ידי המוסד השוואה כלשהי לעניין כמויות שימוש מקובלות בחשמל.

27. **הדירה בגילה** – חרף הכחשת המוסד בכתב ההגנה, דומה שאין יותר חולק כי הדירה בגילה שימשה למגורים, כעולה גם מתיאור הדירה בדו"ח החקירה ומצילומים שצורפו לדו"ח. החוקר הצביע בדו"ח החקירה על "מעט ביגוד של הילדים". נזכיר כי במועד החקירה צעיר הבנים היה בן כ – 17, בן נוסף שהה בגרמניה וגילאי "הילדים" הנוספים היו 30 ו – 27. אכן, יש להניח כי משפחה בעלת אמצעים כמשפחת המערערים תעדיף שלא להצטופף בדירה לא גדולה, אך מלכתחילה נטען על ידי המערערים כי הדירה בגילה היא אחת הדירות בהן הם מתגוררים (על כך ראו להלן) ואינה הדירה העיקרית. כך, גם בדין וחשבון רב שנתי מפורט מחודש מרץ 2013 שהוצג כראיה על ידי המוסד (מוצג נ/4) מצוין הבית בגירון אלחומוס ככתובת המגורים משנת 2007 והדירה בגילה כנכס נוסף. נדגיש, כי אף בגין הדירה בגילה הוצגו חשבונות חשמל תקופתיים.

28. **בית הורי המערער בבית לחם** – האינדיקציה העיקרית לקביעה כי משפחת המערער התגוררה בבית הוריו בבית לחם היא ממצאי "החקירה הסביבתית" שבית הדין האזורי ייחס לה, בצדק רב, משקל נמוך. כמו כן ניתן משקל בקביעה בדו"ח החקירה לעובדה כי המערער "סרב לאפשר ביקור בנכס מחוץ לתחום – אך הודה כי הנכס שם מרוהט באופן מלא" ולעובדה לפיה המערער סירבה לאפשר לחוקר להיכנס לבית.

נקדים ונציין, כי אין כלל חולק כי בית הורי המערער בבית לחם הוא בית מגורים ומשכך אין כל רבותא בקביעה כי הוא מרוהט באופן מלא. אמו של המערער התגוררה בבית. המערער נולד בבית זה, חי בו עד לשנת 1987 וביקר בו גם לעדותו לעיתים תכופות ומעת לעת אף לן בו. בנו הצעיר של המערער נהג לבקר בתכיפות בבית ואף הכין בו את שיעוריו. מהתמליל עולה כי אם המערער חיה בקומה הראשונה, בקומה השנייה התאכסנו אחיו הבכור ובני משפחתו בעת ביקוריהם ובקומה השלישית התאכסנו בעת ביקוריהן אחיותיו. הקומה הרביעית הושכרה על ידי האם ואילו המערער התאכסן בביקוריו בקומה הראשונה.

מעיון בתמליל עולה כי אין כל בסיס לקביעה לפיה סרב המערער לאפשר ביקור בנכס. המערער הסכים כי החוקר יתלווה אליו לנכס, אך הבהיר כי לא יאפשר את צילומו,

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

כדי לא לגרום לחששות לאם מביקור איש רשות ("משטרה" כלשונו) המצלם את בית המגורים. החוקר הוא שבחר שלא לבקר בנכס כפי שבחר מסיבות שלא הובהרו לא לבקר בבית בגירון אלחומוס והתעלם מקיומו בדו"ח החקירה. עוד נטען למשמעות הרבה שיש לייחס לתשובת המערערת לחוקר שהגיע למפתן הבית בבית לחם, בטרם היתה מודעת לתפקידו ואשר באותה עת הציג עצמו כמי ש"רוצה את הבית של רמי". המערערת השיבה "כן" על השאלה "אתם גרים פה?". כמו כן יוחסה חשיבות רבה לאי נכונותה של המערערת לאפשר לחוקר להיכנס לבית חמותה. הציפיה כי המערערת תמסור מידע מפורט לעובר אורח המחפש משום מה את בנה השוהה בחו"ל על מקום מגוריה והסיבה לשהייתה בבית משפחת בעלה אינה מובנת מאליה. באופן דומה, ההסבר לסירובה לאפשר לגבר זר להיכנס לבית חמותה, אף אם בנה שוהה אף הוא בבית, אינו בלתי סביר. המערערת מסבירה לחוקר, בקלטת ובתמליל השיחה עמה שהוגשו בהסכמה אף על פי שלא העידה, כי "אני רוצה לבקש מבעלי" (עמ' 3 לתמליל) ובהמשך כשנשאלת "אני יכול להיכנס לבית?" היא משיבה "כשבעלי יבוא" ומבקשת מהבן הצעיר להתקשר למערער.

29. **סיכום ביניים** – לא עלה בידי המוסד להרים את הנטל ולהוכיח את נכונות הקביעה ביחס להורים, לפיה "אינך מתגורר בתחום מדינת ישראל" כלשון המכתבים כבר משנת 2001, מועד שנקשר מלכתחילה לשלילת אזרחותו של המערער - אך בהמשך הובהר כי שלילת האזרחות היתה רק אחת האינדיקציות למועד זה - והמוסד לא ידע להסביר מדוע כך נקבע (השוו: עב"ל (ארצי) 113/10 עא"ש - המוסד לביטוח לאומי (8.5.2011). להלן – עניין עא"ש). על פני הדברים, החל משנת 2006 או 2007 התגוררו ההורים בבית בגירון אלחומוס ומעת לעת גם בדירה בגילה שנרכשה בשנת 2000 לערך ואשר קודם לכן היתה דירתם היחידה בישראל. לא ניתן לשלול את האפשרות כי בחלק מהתקופה לנו גם בבית הורי המערער בבית לחם מחוץ לתחום, אך לא קיימת כל ראיה התומכת בקביעה כי התגוררו רק בבית הורי המערער או למצער בעיקר בבית זה (למצב בו מחלק המבוטח את חייו בין מגורים בתחום לבין מגורים מחוץ לתחום ולהכרעה בנסיבות בהן כפות המאזנים מעוינות, ראו: עב"ל (ארצי) 83/06 טייץ – המוסד לביטוח לאומי (2.6.2009); עב"ל (ארצי) 65521-09-14 קואס – המוסד לביטוח לאומי (27.3.2017)). דלות הראיות מטעם המוסד, כמו גם החקירה המאד לא מעמיקה, שהתבססה במידה רבה על "מקור מודיעיני" ששמו לא פורט, והפער הלא מבוטל בין דו"ח החקירה שלא כלל כל התייחסות לבית בגירון אלחומוס (אלא לבית

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

הנטוש שלצדו בלבד) לבין הראיות שעמדו בבסיסו, אינם מאפשרים לסתור את גרסת ההורים.

נעיר, בהקשר זה, כי אף המערערים נמנעו מלפרוש בפני בית הדין האזורי תמונה עובדתית מלאה (על חשיבות הצגת גרסה עובדתית מפורטת על ידי הטוען לתושבות, ראו: עניין **חאמד**. פסקה 23) והימנעותם מהעדת המערערת ומאי מתן הסברים מספקים על השיפוצים שבוצעו בחלקתם בג'רון אלחומוס יכולים היו לעמוד להם לרועץ אילו הוצגו ראיות של ממש על ידי המוסד. עם זאת, כפי שנפסק בעניין אחר **"עצם קיומן של סתירות או אי בהירויות באשר למקום מגוריו של המערער בתקופות הקודמות למועד הקובע ... אין בהן כדי להרים את הנטל המוטל על כתפי המוסד"** בנסיבות בהן **"המוסד לא הביא כל ראיה פוזיטיבית ברורה"** (עב"ל (ארצי) 51/10 מחמד – המוסד לביטוח לאומי. פסקה 16 (14.6.2011)).

30. קביעתו של בית הדין האזורי לפיה **"קשה להלום שמשפחה מקיימת שגרת חיים תוך מעבר תכוף מדירה לדירה"** אכן נכונה במקרה הרגיל, אך אין היא מביאה בחשבון את מציאות החיים המורכבת והמסובכת (השוו: עניין **עטאללה**. פסקה 64) באזור בכלל ושל המערערים בפרט ואשר הוסברה על ידי המערער בעדותו. המערער מנהל עסקים בבית לחם ובישראל. הוא נדרש לגישה חופשית לשטחי ישראל, אך בה בעת נדרש לגישה אל מחוץ לתחום הן לעסקיו בבית לחם והן לצורך ביקוריו התכופים אצל אמו האלמנה. הבית בג'רון אלחומוס מקל על הגישה הן לבית לחם והן לישראל, אך אינו מבטיח אותה. הדירה בגילה מאפשרת גישה חופשית לישראל וכדברי המערער בחקירתו הנגדית **"בזמן האחרון יש שקט, אני ישנים בחמוס, אבל כשהיה סגר בבית לחם, היינו משתמשים בדירה בגילה, היה קל יותר"**, ולמערערים האמצעים להחזיק בשני הנכסים ולנוע ביניהם בהתאם לצורך. בנוסף, אפשרה הדירה בגילה לילדי המערער, כעדות הבן, להגיע ללימודיהם בבית הספר טליתא קומי הנמצא בבית ג'אלה הסמוכה לגילה.

31. הנה כי כן, לקביעה כי ההורים חדלו לגור בישראל מחודש אוקטובר 2001, מועד שאותו לא ידע המוסד להסביר בדיון שהתקיים בפנינו, ואילך, אין ביסוס ראייתי, ולא עלה בידי המוסד לעמוד בנטל הוכחתה. משלא נטען כי מרכז חייהם של ההורים אינו בישראל (ועל פני הדברים הוא באופן מובהק בישראל, כעולה מתצהיר המערער שלא נסתר לעניין זה), דין ערעורם של ההורים להתקבל.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

ערעור הבן

32. מכתב שלילת התושבות של הבן נוקב ביום 11.8.2006 כמועד שלילת התושבות. בהליך בפנינו נטען על ידי באת כוח המוסד כי בשנת 2013 תוקנה הקביעה והתושבות נשללה כבר משנת 2001 "מכוח מעמדם של הוריו שתושבותם נשללה". קביעה זו מלמדת כי שלילת התושבות נכרכה בדיעבד עם שלילת תושבות ההורים. עם זאת, פסק הדין מתייחס לשנת 2006 כמועד שלילת התושבות ומאשר אותה בנסיבות בהן "גרסת ראמי אינה נתמכת בכל אישור של איזה מוסד חינוכי או מוסד להכשרה מקצועית שניתן היה לצפות כי יוצג". לתצהירו של הבן צורפה תעודה המעידה לכאורה על קבלת תואר ראשון כפי שהמוסד מאשר בטיעונו. לא הובהר גם האם המכתב המתקן על שלילת תושבות שנשלח כנטען מבטל את ההחלטה על החזרת התושבות מחודש מאי 2013. בנסיבות אלה, ומשהדיון סב על החלטה שונה מההחלטה בעניינו של הבן, מצאנו לנכון להחזיר את הדיון בעניינו לבית הדין האזורי, בכפוף להודעת הבן בתוך 30 ימים מיום מתן פסק דיננו כי הוא עומד על טענותיו. בית הדין האזורי יהיה רשאי לפי שיקול דעתו ליתן הוראות מתאימות עקב חלופי העיתים ושינוי המועד הנטען של שלילת התושבות על הגשת ראיות משלימות אם ימצא לנכון לעשות כן ועל אופן התנהלות הדיון.

הערה בשולי הדברים

33. להחלטה על שלילת תושבות בכלל ועל שלילתה בדיעבד בפרט "השלכות משמעותיות ביותר" (עניין עאשה. פסקה 10). מי שתושבותו נשללת מאבד את ביטוחו הרפואי וזכויות סוציאליות רבות המוקנות לו בחוק ומכוחו. כאשר להחלטה תוקף רטרואקטיבי היא יוצרת חוב כספי. בענייננו הדגישו המערערים, אשר תושבותם הוכרה מחדש בסמוך מאד לאחר שלילתה הרטרואקטיבית, כי להחלטה "משמעות רגשית גדולה" מבחינתם. המערערים הוסיפו וטענו וכי נפגעה "האמת האישית ההיסטורית שלהם" וכי ההתייחסות אליהם כאל "עולים חדשים" שזה מקרוב באו פוגעת באמת זו.

34. בנסיבות העניין נשללה התושבות על סמך חקירה שבין אם יכולה היתה להיות מקצועית יותר ובין אם לקתה במידה מסוימת של מגמתיות - אינה מספקת. החוקר העיד כי לא ידוע לו כי קיימות הנחיות כתובות על אופן ביצוע חקירה לשלילת תושבות. אף המוסד לא הציג כל הנחיות. ההודעה על שלילת התושבות מנומקת

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13192-07-19

באופן לקוני ועיתוי השלילה כתריסר שנים קודם לקבלת ההחלטה לא הוסבר. עיתוי שלילת התושבות של הבן שונה כנטען, אך החלטת השינוי כלל לא הוצגה לבית הדין. למערערים התאפשר להשיג בכתב על ההחלטה, אך החומר שעמד בבסיס ההחלטה פרט לדו"ח החקירה לא הוצג בפניהם חרף בקשתם, באופן שהפך את הליך השימוע לחסר ערך, אלא הוצג לראשונה אגב חקירת המערער (ותמונות הוצגו לראשונה, ככל הנראה גם למוסד, בחקירתו הנגדית של החוקר). קביעה כי הדירה בגילה אינה משמשת למגורים על יסוד שני ביקורים בימים סמוכים ב"שעות הערב" שלא פורטו, בנסיבות בהן ניתן להיווכח בעליל כי הדירה שימשה למגורים עלולה להעלות סימני שאלה על ממצאי החקירה ומקצועיותה. הגם שניתן היה לבצע השלמות חקירה שאינן מורכבות אלה לא בוצעו. מן הראוי כי המוסד ייתן דעתו להערות אלה וישקול בין היתר גיבוש נוהל מתאים הן לפעילות חוקרים פרטיים שאינם נמנים עם עובדיו והן לפיקוח עליהם.

35. סוף דבר – ערעור ההורים מתקבל וההחלטה על שלילת התושבות מתבטלת בזה. תשלומים שנגבו כהשבת תשלומי קצבאות ילדים יוחזרו להורים. ערעור הבן מתקבל באופן חלקי ועניינו יוחזר לבית הדין האזורי בהתאם ובכפוף לקביעות בפסק דיננו. המוסד יישא בהוצאות המערערים ובשכר טרחת עורכי דינם בשתי הערכאות בסכום (כולל) של 10,000 ש"ח.

ניתן היום, ב' אלול תשפ"א (10 אוגוסט 2021), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

מיכאל שפיצר,
שופט

רועי פוליאק,
שופט

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת, אב"ד

מר אמיר ירון,
נציג ציבור (עובדים)

גברת נעמי זנדהאוז,
נציגת ציבור (מעסיקים)

